

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Київський національний торгово-економічний університет
Полтавський університет економіки і торгівлі
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»
Луцький національний технічний університет
Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Волинський національний університет
імені Л. Українки**

**«РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»**

**Тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції**

**Мукачево
5 квітня 2022 р.**

УДК 640.4:332.135(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 18 квітня 2022 року)

П 26

Реалії та перспективи розвитку індустрії гостинності в умовах інтеграційних процесів: тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мукачево: РВВ МДУ, 2022.- 59 с.

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук, професор Мілашовська О.І.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку туристичної та готельно-ресторанної сфери України і світу. Тематика конференції охоплює дослідження особливостей туристичного та готельно-ресторанного бізнесу в сучасних умовах на рівні світової та національної економіки, регіонів та підприємств.

УДК 640.4:332.135(043.2)

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2022

УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	47
Л.І.УДВОРГЕЛІ, Д.І.МОЛНАР-БАБІЛЯ ІНТЕРАКТИВНА ВИСТАВКА ЯК НОВА ФОРМА РОБОТИ МУЗЕЇВ	50
К.М. ХАУСТОВА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ	53
Секція 5. Музеєзнавство у сфері гостинності	
ГОЛОВКО О.М., МІЛАШОВСЬКА О.І. АНАЛІЗ СУТНІСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	55
Т. І. ІЛЬТЬО РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ РЕКРЕАЦІЇ В УКРАЇНІ	56
Д.І. МОЛНАР-БАБІЛЯ, Л.І. УДВОРГЕЛІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У МУЗЕЙНІЙ СПРАВІ	58

2. Велике руйнівництво: культурні втрати України під час війни. - Режим доступу: https://lb.ua/culture/2022/03/25/510869_velike_ruynivnitstvo_kulturni.html

УДК.39:001.891(477.87)

О.О. МАЛЕЦЬ

доктор історичних наук, професор
професор кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівського державного університету

Н.Б. МАЛЕЦЬ

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри громадського здоров'я і
гуманітарних дисциплін

ДВНЗ Ужгородський національний університет

РОЛЬ МУЗЕЄЗНАВЧОЇ СПАДЩИНИ ТИВОДАРА ЛЕГОЦЬКОГО У ВИВЧЕННІ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ПАМ'ЯТОК КРАЮ

Науковий доробок вченого-дослідника Т.Легоцького складає 11 монографій та близько 300 статей, що охоплює цілий комплекс питань з історії Закарпаття від найдавніших часів до початку ХХ століття. Т.Легоцький писав угорською мовою. Основна праця — «Монографія Березького комітату» (у 3-х т., 1881–1882, назву рукопису виникла вже після смерті автора, первинна назва — «Історичні колоски»). На основі археологічних пам'яток автор довів, що слов'яни розселилися у Тисо-Дунайській низовині ще до приходу сюди угорців. Т.Легоцький досліджував проблеми соціально-економічного розвитку Закарпаття, духовної культури закарпатців та їхньої участі в антигабсбурзьких війнах ХVІІ–ХVІІІ століть та революції 1848–1849. Виступав і як фольклорист, знавець звичаїв та обрядів різних народів Закарпаття. Т. Легоцький здійснив ряд експедицій до Сербії і Румунії.

Як археолог і юрист у 1867, 1887 та 1889 роках побував в Італії, Франції, Англії, Німеччині та Швейцарії. У 1888 році — в Малій Азії. Зібрав багатий археологічний, історичний та етнографічний матеріал. У 1907 організував у Мукачеві музейне товариство, створив у власному будинку перший в Закарпатті музей історії і побуту краю. Пам'яткознавча колекція Легоцького нараховувала близько семи тисяч предметів. Ця колекція була у свій час найбільшою приватною колекцією у всій Австро-Угорщині [1, с.95-98].

Археологічна збірка Тиводара Легоцького, що складалася з понад 7 тисяч предметів-пам'яток, була однією з найбільших приватних колекцій у тогочасній Австро-Угорщині. На її базі він мріяв створити публічний регіональний музей. У 1909 році у Мукачеві розпочало свою роботу Музейне товариство імені Легоцького, метою якого була підтримка цієї ідеї. На жаль, домогтися від держави і міської влади Мукачева виділення під свою колекцію, яку він мріяв розмістити у центрі міста у будівлі, де народився художник Мігай Мункачі, приміщення, воно не змогло. Тому перед смертю Тиводар Легоцький заповів колекцію своїй сім'ї. Після смерті жінка Легоцького (1920 рік) та його діти виїхали з Мукачева в Угорщину, а величезну пам'яткознавчу колекцію свого батька продали брatisлавському купцю Лазару Зінгеру. Проте нова чеська влада не дозволила вивезти колекцію за межі Чехословаччини. Після багаторічної судової тяганини чехословацька держава викупила колекцію Легоцького і на її базі у 1929 році офіційно відкрився Земський музей імені Легоцького. Після Другої світової війни, коли в Ужгороді на базі місцевого музею був створений Закарпатський краєзнавчий музей, більшу частину експонатів з Мукачева передали в м. Ужгород.

Тиводар Легоцький вніс величезний вклад не тільки у розвиток археології Закарпаття, вивчення його історії та культури, але і є одним із засновників музейної справи Закарпаття.

Тиводар Легоцький був високоосвіченою людиною, володів кількома мовами, мав надзвичайно широке коло зацікавлень, куди входили історія, археологія, етнографія, мовознавство, генеалогія, фольклор тощо. Його перу належить більше 11 монографій (кілька багатотомних); близько 300 різних статей та значний рукописний матеріал. З історичних творів заслуговує на увагу три томна «Монографія Комітату Берег», «Нова монографія міста Мукачева», «Історія греко-католицької церкви комітату Берег» та ряд ін. Найбільший рукопис архіву ДАЗО Теодора Легоцького «Наша війна», в якій подана історія з початку світової війни, але смерть завадила завершенню роботи. Археологічні дослідження опубліковані у двотомній праці угорською мовою – «Додатки до археології нашої Батьківщини» (Мукачево, 1892, 1912). З етнографічних і фольклорних робіт ним були здійснені переклади на угорську мову народних пісень закарпатських українців, що вийшли друком ще в 1864 році. За допомогою мовознавства відмінно аналізує місцеві історичні джерела, що в результаті були опубліковані в Ужгороді. Значне професійне визнання дали монографії – «Берегмедє» і «Мукачівський замок» у 1848-49 рр. Фонд його письмової спадщини збережений в приватних колекціях та архівах. Власні рукописи та листи чітко стверджують про те, що Т.Легоцький займав гідне місце в світовій історіографії. У фондах Державного архіву Закарпатської області, а також в угорських колекціях, де багато залишилось від нього документів чи просто листів, пов'язаних з його діяльністю як репортера. Найцінніша письмова спадщина – це листи до вчених, які допомогли отримати образ угорської історії, етнографії ХІХ ст. На початку своєї творчості в щотижневих газетах починають з'являтися праці Легоцького, їх опубліковують в тому числі й в Ужгороді та Кошицях. Від 1874 року у Берегові Т. Легоцький друкується у щотижневику «Берег». З цього журналу ми дізнаємося про те, що в 1882 р. Т.Легоцький видав монографію в трьох томах з назвою «Берегвар-медє», в місті заснували комітет, щоб переглянути зміст революційних подій 1848-49 рр [2,с.94].

Поряд із різносторонньою науковою діяльністю Тиводар Легоцький весь свій вільний час і матеріальні засоби витрачав на збір різноманітних старожитностей. Уже у 50-х роках ХІХ ст. стародавні рукописи і документи були зібрані ним у такій кількості, що перетворилися у справжній архів. Попри архівні матеріали він у цей час колекціонує також книги й монети. Натомість його колекція надалі ставала настільки великою та багатою, що Тиводар Легоцький мав намір створити на її базі публічний музей. Однак тоді його мрії не судилося здійснитися, хоча ця думка не полишала його до самої смерті. Т. Легоцький багато подорожував, об'їздив майже усі країни Європи, Азії, тому серед старожитностей ми знаходимо грецький посуд, єгипетські статуєтки, африканський лук, набір турецьких посудин, мозаїку християнських катакомб Риму, кам'яні сокири із болотних поселень Дакії, та навіть залишки мумії.

Особливо цінною була його археологічна колекція, що славилася далеко за межами Австро-Угорщини. Тут виділялися скарби бронзового віку і матеріали кельтського поселення Галіш-Ловачки, поблизу Мукачева. Розкопки біля Мукачева, в інших районах Угорщини та на Близькому Сході значно збагатили колекцію Тиводара Легоцького. Однак широкий загальний доступ до неї не мав, тож і визріла в нього ідея створити в місті Мукачево музей [3,с.10-11].

За 40 років титанічної пошукової праці відомим мукачівським краєзнавцем Т. Легоцьким, з великим терпінням та ретельністю вдалося зібрати надзвичайно багатий музейний матеріал і класифікувати його – понад 7 тисяч предметів старовини. Звичайно,

така величезна колекція не могла вміститися у приватній оселі, яку йому надав свого часу граф Шенборн.

Свою невтомною працею Легоцький зумів узагальнити значну кількість експонатів у своїй археологічній колекції, яка за кількістю цінних пам'яток-речей та їх значимості належала до найбільших та найцінніших приватних колекцій того часу. В останні роки свого життя Т.Легоцький робив все, щоб в Мукачеві був створений громадський музей. Для здійснення задуму Т.Легоцького було вирішено створити музейне товариство, а цю зустріч вважати його установчими зборами. Збори одностайно прийняли рішення назвати новостворене «Музейне товариство» іменем його засновника. Через два роки таке товариство почало діяти. Не одержуючи фінансової підтримки ні від держави, ні від міста, існуючи майже виключно за рахунок членських внесків, товариство не змогло відкрити музей. Предмети, які походили з Мукачева, Березького комітату та інших країн, за життя Легоцького були виставлені в його власній оселі на Головній вулиці, куди часто навідувались видатні науковці та відомі громадські діячі. Через кілька років по його смерті, яка сталася 25 листопада 1915 р., після приєднання міста до Чехословаччини, сім'я Легоцького переселилася в Угорщину, а колекція старожитностей частково була продана його нащадками продавцю-антиквару Лазару Зінгеру з Будапешта. Однак, чехословацькі державні органи не дозволили Зінгеру вивезти колекцію пам'ятку (вона деякий час зберігалася у Мукачівському замку).

Вчений був кваліфікованим джерелознавцем, опрацював фонди ряду центральних архівів Угорщини та місцевих – Березької, Угочанської жуп, міста Мукачева, Мукачівсько-Чинадіївської домінії, сім'ї Перені тощо. Угорський вчений звернувся до висвітлення питань історії Закарпаття та його населення з найдавніших часів і до кінця XIX ст. Висновки вченого суттєві, однозначною є підтримка концепції автохтонності слов'янського етносу на території історичного Закарпаття. Русинів краю вважав етнічно спорідненими з русинами за Карпатами. Разом з цим Т.Легоцький дослідив процес запровадження угорської адміністративної системи, юридичне оформлення кріпосного права та охарактеризував політику Угорської держави стосовно комітатів Верхньої Угорщини, розглядав економічні та соціальні зміни в епоху середніх віків. Доробок науковця збагачений фактичним матеріалом з історії духовних пам'яток життя русинів, їх характеристикою соціально-економічного життя представників русинського духовенства. Т.Легоцький вперше в угорській історіографії використав і відзначив цінність такого джерела як урбарії – документи, що визначали розміри селянських господарств та феодалних повинностей” [4,с. 64-66].

Високий рівень археологічних студій Т.Легоцького зумовлений, зокрема, його безпосередніми контактами з батьком угорської археології Ф.Ромером (1815-1889) й одним з творців центральноєвропейської хронологічної схеми П.Рейнеке (1842-1958). Також Т.Легоцький зробив вдалу спробу розкрити на фоні релігійних відносин і культурно-освітні зрушення у середовищі русинів-українців. Підкреслив особливу роль єпископів М.Ольшавського та А.Бачинського. Звернувся до проблеми ролі русинів Закарпаття у національно-визвольній боротьбі угорців початку XVIII ст. та 1848-1849 рр. і багатьох інших. З особою Т.Легоцького в історіографії пов'язане поглиблене вивчення проблеми історії міст і сіл Закарпаття, заснування музеєзнавства в краї.

Література

1. Бідзіля В.І. Поселення Галіш-Ловачка// Археологія. – 1964. – Т.17. – С.92-143.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>